

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

1 สรุปผลการศึกษา

แม่กฎหมายกำหนดให้บริษัทนี้สภาพเป็นนิติบุคคลแต่ในความเป็นจริงบริษัทเป็นเพียงสิ่งสมมุติขึ้นไม่มีอำนาจทำอะไรได้ด้วยตนเอง จึงต้องมีบุคคลธรรมด้า อันได้แก่กรรมการจะทำการแทน และขณะเดียวกันนั้นกรรมการในบริษัทก็ถือว่ามีสภาพบุคคลของตนอยู่และสามารถกระทำการในนามของตนเองได้ด้วยจึงถือได้ว่ากรรมการบริษัทเป็นบุคคลที่มีสองฐานะคือในฐานกรรมการบริษัทในการจัดการบริษัทและฐานะล่วงตัวของกรรมการผู้นั้น

การที่กรรมการมีสองฐานะดังที่กล่าวข้างต้นนี้ หากเป็นกรณีที่กรรมการดำเนินการทั้งสองฐานะพร้อมๆ กัน โดยการได้เข้าทำธุรกรรมกับบริษัทในนามตนเอง เช่นนี้ย่อมยากที่จะตัดสินได้ว่ากรรมการผู้นั้นได้ทำเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเองหรือว่าบริษัท และจะก่อให้เกิดเหตุการณ์ที่เรียกว่าผลประโยชน์ขัดกัน (Conflict of Interest) ระหว่างประโยชน์ของกรรมการกับประโยชน์ของบริษัทซึ่งมีเหตุผลอันจะน่าเชื่อได้ว่ากรรมการอาจจะปฏิหน้าที่ในกรณีเช่นนี้โดยไม่สุจริตต่อบริษัทและจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อบริษัทได้

จึงมีแนวความคิดที่จะสร้างหลักเกณฑ์ใหม่ให้กรรมการเข้าทำธุรกรรมกับบริษัทในนามตนเอง โดยพิจารณาว่าหากไม่มีการควบคุมเท่ากับเป็นการปล่อยให้กรรมการหาผลประโยชน์จากบริษัทได้อย่างสะดวกสบาย แต่บางครั้งการทำธุรกรรมดังกล่าวอาจจะไม่ก่อให้เกิดผลเสียหายต่อบริษัทได้เช่นกันหากกรรมการได้ทำธุรกรรมโดยมิได้เอาเปรียบต่อบริษัทหรือในบางครั้งอาจมีความจำเป็นอยู่ในตัวเองที่บริษัทจำเป็นจะต้องทำธุรกรรมกับกรรมการ เช่นในกรณีของบริษัทขนาดเล็กเป็นรายยักษ์ที่จะจูงใจให้บุคคลภายนอกเข้ามาทำธุรกรรมด้วยได้ การห้ามดังกล่าวข้างต้นก็จะก่อให้เกิดความไม่สะดวกในการดำเนินกิจการของบริษัทเช่นกัน

เพื่อที่จะสร้างความสมดุลระหว่างข้อเสียและประโยชน์ของการทำธุรกรรมระหว่างบริษัทและกรรมการของบริษัท จึงได้มีแนวคิดในการสร้างหลักเกณฑ์การควบคุมการทำธุรกรรมระหว่างบริษัทและการของบริษัทขึ้น โดยอนุญาตให้กรรมการสามารถทำธุรกรรมกับบริษัทได้หากบริษัทไม่เสียประโยชน์จากการทำธุรกรรม โดยจะพิจารณาว่าในการทำธุรกรรมระหว่างบริษัทและกรรมการของบริษัทนั้นธุรกรรมได้มีเงื่อนไขหรือข้อตกลงอันไม่เป็นการให้เปรียบแก่กรรมการ

บริษัทมากเกินไปเมื่อเปรียบเทียบกับการทำธุกรรมที่มีลักษณะเช่นเดียวกันกับบุคคลภายนอกโดยสร้างหลักกฎหมายเพื่อใช้ในการพิจารณาว่าบริษัทเสียประโยชน์หรือไม่ขึ้น 2 ประการ คือ หลักความเป็นธรรม (Fairness) และหลักการเปิดเผยและได้รับการรับรอง (Disclosure and Approval Requirements)

ซึ่งในการศึกษาผู้เขียนได้เลือกศึกษาถึงหลักกฎหมายของประเทศไทย เนื่องจากประเทศไทยอังกฤษมีพัฒนาการในระบบกฎหมายบริษัทเป็นอย่างดีและหลักกฎหมายบริษัทในประเทศไทยอังกฤษได้มีการพัฒนาให้เหมาะสมและทันสมัยอยู่เสมอ โดยการปรับปรุงแก้ไขในครั้งล่าสุดคือในปีพุทธศักราช 2549 คือกฎหมาย The Companies Act 2006 ซึ่งได้มีการบัญญัติหลักเกณฑ์สำคัญไว้ในกฎหมาย 2 ประการคือ

ประกาศแรก กำหนดให้เป็นหน้าที่ของกรรมการบริษัทที่จะเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับผลประโยชน์ที่ตนเองเกี่ยวข้องในธุกรรมที่ได้ทำกับบริษัทโดยได้กำหนดให้กรรมการบริษัทมีหน้าที่ต้องเปิดเผยผลประโยชน์ในสัญญาหรือข้อตกลงที่จะทำกับบริษัท (Duty to declare interest in proposed transaction or arrangement) และการเปิดเผยผลประโยชน์ในสัญญาหรือข้อตกลงที่ทำกับบริษัท (Declaration of interest in existing transaction or arrangement) และในกรณีที่กรรมการละเลยฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ปฏิบัติตามผลของการฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งและความรับผิดชอบกรรมการคือธุกรรมจะตกเป็นโมฆะและบริษัทสามารถเลือกได้ว่าจะให้ธุกรรมดังกล่าวมีผลผูกพันต่อบริษัทหรือไม่

ประกาศที่สอง กำหนดธุกรรมระหว่างกรรมการและบริษัทที่จะต้องได้รับการอนุมัติจากผู้ถือหุ้นของบริษัท เนื่องจากธุกรรมบางประเภทจะมีผลกระทบต่อบริษัทอย่างมีสาระสำคัญอาจก่อให้เกิดผลเสียต่อบริษัทหากไม่เปิดโอกาสให้กรรมการหรือผู้ถือหุ้นทัดทานหรือปฏิเสธผลของธุกรรมดังกล่าวได้ อันได้แก่ธุกรรมจำนวน 4 ประเภท คือ Long-term service contracts, substantial property transactions, loans or quasi-loans and credit transactions, payments for loss of office ดังนั้น หากเป็นธุกรรมทั้งสี่ประเภทดังกล่าวก่อนที่บริษัทจะเข้าทำธุกรรมกับกรรมการบริษัทต้องได้รับอนุมัติจากผู้ถือหุ้นเสียก่อน โดยการอนุมัตินั้นตามกฎหมายกำหนดให้ใช้มติเสียงข้างมากหรือรวมตัว (Ordinary resolution) แต่อาจกำหนดไว้ใน Company's article ให้ออนุมัติโดยใช้มติพิเศษหรือโดยเอกฉันท์ได้ (A higher majority or even unanimity)

สำหรับในประเทศไทยได้บัญญัติรับรองหลักเกณฑ์การควบคุมการทำธุกรรมระหว่างบริษัทและการบริษัทจำกัดและบริษัทมหาชนจำกัด ไว้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535 ซึ่งจากการศึกษาปรากฏว่ากฎหมายทั้งสองฉบับได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ดังนี้

**(1) หลักเกณฑ์การควบคุมการทำธุรกรรมระหว่างบริษัทและกรรมการบริษัทตาม
ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์**

เป็นไปตามบทบัญญัติตามตรา 1167 ประกอบกับมาตรา 805 โดยในการจัดการกิจการของบริษัทโดยกรรมการนั้น กรรมการต้องไม่ทำนิสิตกรรมกรรมกับบริษัทในนามตนเองโดยบริษัทไม่ได้ยินยอม

ในกรณีที่กรรมการในบริษัทจำกัดได้เข้าทำธุรกรรมกับบริษัทอันเป็นการฝ่าฝืนต่อมาตรา 1167 ประกอบกับมาตรา 805 ผลคือธุรกรรมนั้นจะไม่มีผลผูกพันบริษัท นอก จากนั้น หากบริษัทต้องการผูกพันตามสัญญาอย่างสามารถให้สัตยาบันรับรองในภายหลังได้ อันเป็นการนำ มาตรา 823 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาปรับใช้กับเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างกรรมการและบริษัทโดยอนุโลม ในขณะเดียวกันกรรมการบริษัทที่ฝ่าฝืนเข้าทำธุรกรรมโดยที่บริษัท ไม่ได้ยินยอมต้องรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นเป็นการส่วนตัวและหากได้ทำให้เกิดความเสียหายต่อบริษัท กรรมการบริษัทผู้ฝ่าฝืนจะต้องรับผิดชอบใช้ความเสียหายที่เกิดขึ้นให้แก่บริษัทดังตามมาตรา 1167 ประกอบกับมาตรา 812 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้วจะเห็นได้ว่า หลักเกณฑ์การควบคุมการกระทำธุรกรรมระหว่างบริษัทและกรรมการของบริษัทไม่ได้บัญญัติ หลักเกณฑ์การควบคุมการทำธุรกรรมระหว่างบริษัทและกรรมการของบริษัทสำหรับกรณีของบริษัทจำกัดไว้โดยเฉพาะ ทำให้เกิดปัญหาจากการที่ไม่มีหลักเกณฑ์เรื่องการเปิดเผยผลประโยชน์ ได้เดียวกับกรรมการ คือ

- กรรมการไม่ทราบโดยแน่ชัดว่าตนมีหน้าที่ และต้องปฏิบัติอย่างไร หากต้องการกระทำธุรกรรมกับบริษัท

- กฎหมายไม่มีความแน่นอนและไม่สามารถคาดเดาได้ อันเป็นการยกต่อผู้ใช้กฎหมาย (กรรมการ บริษัทหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง) ที่จะปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง

**(2) หลักเกณฑ์การควบคุมการทำธุรกรรมระหว่างบริษัทและกรรมการบริษัทตาม
พระราชบัญญัติบริษัทมหาชน์จำกัด พ.ศ. 2535**

(2.1) หลักเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติบริษัทมหาชน์ มาตรา 87

บทบัญญัติในมาตรา 87 เป็นเรื่องการซื้อหรือขายทรัพย์สินและกระทำการทำธุรกรรมระหว่างกรรมการและบริษัทมหาชน์จำกัด ซึ่งต้องได้รับความยินยอมจากคณะกรรมการบริษัทไม่ว่าจะกระทำในนามของตนเองหรือของบุคคลอื่น เนื่องจากกฎหมายกำหนดให้การทำธุรกรรมทุกประเภทสามารถขอความยินยอมจากคณะกรรมการบริษัทได้ไม่ว่าจะเป็นธุรกรรมที่มีความสำคัญ

หรือมีมูลค่าสูงเพียงใดก็ตาม ซึ่งอาจเปิดโอกาสให้คณะกรรมการร่วมกันให้ความยินยอมโดยทุจริต อันจะทำให้บริษัทเสียหาย

(2.2) หลักเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนฯ มาตรา 88 (1)

หลักการของมาตรานี้คือ กรรมการต้องแจ้งว่าตนเองมีส่วนได้เสียในสัญญาใดๆ ที่ บริษัททำขึ้น ไม่ว่าจะเป็นส่วนได้เสียทางตรงหรือทางอ้อม โดยกำหนดให้กรรมการบริษัทจะต้อง เปิดเผยถึงสาระสำคัญของผลประโยชน์ในสัญญา โดยให้ระบุข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลักษณะของ สัญญา ชื่อของคู่สัญญาและส่วนได้เสียของกรรมการ ให้บริษัททราบ แต่นามาตรา 88(1) นี้ได้ กำหนดเวลาไว้โดยเฉพาะว่าจะต้องเปิดเผยข้อมูลเมื่อใด เพียงแต่กำหนดไว้ว่าต้องแจ้งโดยไม่ชักช้า

(2.3) หลักเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนฯ มาตรา 89

มาตรานี้เป็นเรื่องการห้ามบริษัทให้กู้ยืมเงินแก่กรรมการหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง เว้นแต่ จะเป็นไปตามเงื่อนไข คือเป็นการให้กู้ยืมเงินตามระเบียบการลงทะเบียนพนักงานและลูกจ้างหรือ เป็นการให้กู้ยืมเงินตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์กฎหมายว่าด้วยการประกันชีวิตหรือ กฎหมายอื่นที่มีวัตถุประสงค์ในทำนองเดียวกัน ซึ่งมิได้ครอบคลุมถึงธุรกรรมทุกประเภทที่มี ลักษณะเป็นการให้ประโยชน์ทางการเงินแก่กรรมการบริษัท เช่นการให้เช่าซื้อหรือสัญญาซื้อขาย เงินฝ่ายเดียว เป็นต้น ทำให้กรรมการสามารถหาวิธีการหลีกเลี่ยงได้ ยกตัวอย่างเช่น กรรมการต้องการ ซื้อรถแต่ไม่มีเงินสด จึงให้บริษัทมหาชนซื้อให้แล้วกรรมการค่อยทำสัญญาฝ่ายเดียว กับบริษัทใน ภายหลัง

(2.4) หลักเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนฯ มาตรา 90

หลักเกณฑ์ตามมาตรานี้ห้ามมิให้คณะกรรมการอนุมัติจ่ายเงินหรือทรัพย์สินอื่นใด ให้แก่ตนเอง เว้นแต่จะได้กำหนดไว้ในข้อบังคับบริษัท ซึ่งผู้เขียนเห็นว่ามาตรานี้หมายความรวมถึง การให้สัญญาแต่งตั้งให้ทำงานหรือดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัทและข้อตกลงจ่ายค่าตอบแทน ให้แก่กรรมการในกรณีที่พ้นจากตำแหน่งเนื่องจากบริษัทให้กรรมการบริษัทออกจากงานตาม บทบัญญัติใน The Companies Act 2006 เช่นกัน

2 ข้อเสนอแนะ

(1) ข้อเสนอแนะต่อหลักเกณฑ์การควบคุมการทำธุรกรรมระหว่างบริษัทและการรวมการบริษัทตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

สำหรับผู้เขียนจากการศึกษาหลักการควบคุมการทำธุรกรรมของกรรมการในนามตนเองกับบริษัทมีความเห็นว่าการเปิดเผยข้อมูลของกรรมการเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการควบคุมการทำธุรกรรมระหว่างบริษัทและกรรมการ เนื่องจาก การที่บริษัทได้รับรู้ล่วงหน้าก่อนที่บริษัทจะเข้าทำธุรกรรมที่กรรมการผู้หนึ่งผู้ใดของบริษัทมีผลประโยชน์เกี่ยวข้อง กรรมการที่เหลืออยู่จะได้ใช้ข้อมูลดังกล่าวเพื่อการพิจารณาจากสมควรที่บริษัทจะเข้าผูกพันตามธุรกรรม เช่นว่าตนหรือไม่ อันจะเป็นการก่อให้เกิดความเป็นธรรมต่อบริษัทในอันที่จะป้องกันมิให้บริษัทเสียหาย และรักษาผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้นอีกด้วย

ดังนั้น หากพิจารณาตามบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้วจะเห็นได้ว่าไม่มีบทบัญญัติกำหนดให้กรรมการมีหน้าที่ต้องเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับผลประโยชน์ที่ตนเองเกี่ยวข้องໄว้แต่อย่างใด

นอกจากนั้นในกรณีที่บริษัทมีกรรมการเพียงคนเดียว ปัญหาคือกระบวนการยังจำเป็นจะต้องให้ความยินยอมอยู่อีกหรือไม่ ซึ่งกรณีนี้จะเห็นได้ว่ากรรมการได้ยินยอมที่จะให้ธุรกรรมผูกพันกับบริษัทอย่างแน่นอน ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าแม้จะไม่มีความจำเป็นในเรื่องพิธีปฏิบัติ แต่สมควรที่จะกำหนดให้กรรมการต้องกระทำการให้เห็นว่าได้มีการที่กรรมการเข้าทำธุรกรรมกับบริษัทในนามตนของอยู่ด้วย เพื่อให้ผู้ถือหุ้นสามารถใช้ในการตรวจสอบได้ ซึ่งวิธีการที่เหมาะสมคือการกำหนดให้เปิดเผยผลประโยชน์ในข้อสัญญาหรือข้อตกลงที่ทำกับบริษัทไว้ในรายงานการประชุมบริษัท ดังในกรณีของ The Companies Act 2006, Section 186 ที่ได้กำหนดให้บริษัทที่มีกรรมการเพียงคนเดียวมีหน้าที่จะต้องเปิดเผยผลประโยชน์โดยการจัดแจ้งไว้เป็นรายงานการประชุมบริษัท (minutes of meetings of directors)

ดังนั้น จากเหตุผลข้างต้นผู้เขียนจึงเห็นว่าบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในเรื่องการควบคุมการทำธุรกรรมระหว่างบริษัทและกรรมการบริษัทในปัจจุบันไม่อาจใช้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการคุ้มครองมิให้เกิดกรณีที่ประโยชน์ของกรรมการและบริษัทขาดแย้งกัน และสมควรแก้ไขในประเด็นดังต่อไปนี้

ก) ยกเลิกบทบัญญัติตามตรา 1167 เพราะการบัญญัติในลักษณะดังกล่าวทำให้เกิดปัญหาความไม่ชัดเจนของกฎหมาย ยกตัวอย่างเช่น การกำหนดห้ามมิให้กรรมการทำธุรกรรมใน

นามของตนเองกับบริษัท หมายความถึงเฉพาะห้ามตัวกรรมการเพียงผู้เดียวหรือจะรวมถึงกรณีที่กรรมการให้บุคคลอื่นกระทำการแทนได้ด้วยหรือไม่ ความเสียหายที่กรรมการบริษัทด้วยซึ่งใช้ให้แก่บริษัทคืออะไร และในกรณีที่บริษัทมีกรรมการเพียงคนเดียว กรรมการยังจำเป็นจะต้องให้ความยินยอมอยู่อีกหรือไม่ เป็นต้น

(ข) กำหนดให้มีบทบัญญัติว่าด้วยการควบคุมการทำธุรกรรมระหว่างบริษัทและกรรมการบริษัทไว้เป็นการเฉพาะ โดยกำหนดให้มีหลักการในเรื่องดังต่อไปนี้

- กำหนดหน้าที่ของกรรมการที่จะต้องเปิดเผยข้อมูลผลประโยชน์ในธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับบริษัท

- นำหลักการเรื่องธุรกรรมที่มีความสำคัญจะต้องได้รับความยินยอมของผู้ถือหุ้นมาใช้บังคับ เช่นกรณีการทำธุรกรรมในทรัพย์สินที่มีความสำคัญ การให้กู้ยืมแก่กรรมกรหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง ดังเช่นกรณีของ The Companies Act 2006 มาใช้บังคับ เนื่องจากผู้ถือหุ้นเปรียบเสมือนเจ้าของบริษัทจึงสมควรที่จะมีส่วนในการตัดสินใจในเรื่องที่มีความสำคัญอันจะส่งผลกระทบต่อฐานะของบริษัท

- กำหนดให้บริษัทที่มีกรรมการเพียงคนเดียวมีหน้าที่จะต้องเปิดเผยผลประโยชน์โดยการจดแจ้งไว้ในรายงานการประชุมบริษัท

(2) ข้อเสนอแนะต่อหลักเกณฑ์การควบคุมการทำธุรกรรมระหว่างบริษัทและกรรมการบริษัทตามพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535

จากการศึกษาพบว่าพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535 มีบทบัญญัติว่าด้วยการควบคุมการทำธุรกรรมระหว่างบริษัทและกรรมการบริษัทอยู่มากกว่าบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่ความมีการเพิ่มเติมในเรื่องดังต่อไปนี้

(ก) ให้นำหลักการเรื่องการทำธุรกรรมในทรัพย์สินที่มีความสำคัญ (Substantial property transactions) มาปรับใช้เพราะว่า ในกรณีที่เป็นธุรกรรมที่มีทรัพย์สินที่มูลค่าสูงถึงแม้ว่าในการทำธุรกรรมดังกล่าวกรรมการจะไม่ทุจริตก็ตาม ยังคงสมควรให้ผู้ถือหุ้นที่เป็นเสมือนเจ้าของทรัพย์สินของบริษัทดัดสินใจว่าควรจะเข้าผูกพันด้วยหรือไม่ มิใช่ให้ที่ประชุมคณะกรรมการตัดสินใจ และอาจเปิดโอกาสให้คณะกรรมการร่วมกันให้ความยินยอมโดยทุจริต ซึ่งจะทำให้บริษัทเสียหาย โดยที่ผู้ถือหุ้นไม่มีโอกาสที่จะป้องกันได้ดังต่อไปนี้

(ข) แก้ไขบทบัญญัติตามตรา 88(1) ให้มีการกำหนดเวลาให้ชัดเจนว่ากรรมการจะต้องแจ้งเรื่องส่วนได้เสียให้คณะกรรมการบริษัททราบ โดยกำหนดให้กรรมการบริษัทที่มีหน้าที่ต้องเปิดเผยผลประโยชน์ในสัญญาหรือข้อตกลงที่จะทำกับบริษัทก่อนที่บริษัทจะได้เข้าทำสัญญากับ

กรรม ยกเว้นว่ากรรมการจะได้รู้เรื่องดังกล่าวในภายหลังโดยสุจริตและมีเหตุอันควรแก้ไขแจ้งในภายหลังได้แต่ก็จะต้องแจ้งอยู่ในทันทีโดยมิชักช้า เพื่อให้บริษัทสามารถทราบได้ว่ากรรมการคนใด โอกาสหรือมีความเสี่ยงที่จะมีพฤติกรรมที่ประโยชน์ขัดกับบริษัทและใช้เป็นข้อมูลในการพิจารณา ว่าสมควรจะเข้าผูกพันในข้อตกลงหรือข้อสัญญา กับกรรมการของตนเองหรือไม่

(ค) แก้ไขบทบัญญัติตามตรา 89 ให้ครอบคลุมถึงธุรกรรมที่เรียกว่า credit transaction เพื่อเป็นการป้องกันมิให้กรรมการทำสัญญาประเภทดังกล่าวและนำเงินของบริษัทมาใช้เป็นการ ส่วนตัว

(ง) ส่งเสริมให้บริษัทมหาชนใช้บทบัญญัติตามมาตรฐาน 90 เพื่อกำหนดเงื่อนไขเรื่อง สัญญาบริการและค่าทดสอบที่จ่ายให้แก่กรรมการกรณีออกจากงานไว้เนื้อ存บังคับของบริษัทเพื่อ จำกัดเวลาในการว่าจ้างกรรมการ เนื่องจากหากมีการทำสัญญาว่าจ้างในระยะเวลาอันยาวนาน ให้บริษัทมีค่าใช้จ่ายสูงหากต้องการเลิกสัญญากับกรรมการ